УДК 821(37)Горацій:811.124=161.2:81'25-051Содомора
DOI: https://doi.org/10.17721/if.54.23.18

Тарас ШМІГЕР, д-р філол. наук, проф.
ORCID ID: 0000-0002-4713-2882
e-mail: taras.shmiher@lnu.edu.ua
Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна

"СЛОВО ПРИ СЛОВІ НИЗАТИ НАЛЕЖИТЬ І ЧУЙНО, Й УВАЖНО": ТВОРИ ГОРАЦІЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ АНДРІЯ СОДОМОРИ

Горацій Квінт Флакк. Оди. Еподи. Сатири. Послання. Пер. з латини Андрія Содомори. Львів : Апріорі, 2021, 425 с.

2021 р. приніс важливий здобуток для української перекладної літератури – "Твори" Квінта Горація Флакка в перекладах Андрія Содомори. Це видання з "червоної" серії видавництва "Апріорі" – "Бібліотеки античної літератури" є підсумковим у кількох аспектах.

З одного боку, це підсумовує доробок Андрія Олександровича, чий до Горація тривав 60 років: від перших перекладів із Горація до повної збірки творів римського генія. Уперше в історії української літератури виходить друга цілісна й осмислена збірка перекладів із такого складного автора як Горацій, яку підготував той самий переклад, причому не просто підготував "друге й виправлене" видання, але ґрунтовно відредагував або переклав наново тексти, над якими колись працював, а також доперeклав усе, чого бракувало. На такий подвиг рідко коли зважиться будь-який перекладач.

З другого боку, перекладач осмислив усю історію українських перекладів римського поета та використав найголовніші здобутки у власних текстах. Горація перекладали й переспівували чимало словесників: Григорій Сковорода, Петро Гулак-Артемовський, Іван Франко, Борис Тен, Григорій Кочур, Михайло Білик, А. Білецький, і найбільшу роль тут відіграв Микола Зеров, який закладав основи нової поетики у час "стабілізації" української мови.

З третього боку, це – підсумок і для видавництва, яке змагається із сучасною непам'яттю, поверховістю і швидкоплинними естетичними смаками. "Твори" Горація – це 19-та книга серії, яка популяризує та присвоює українській літературі фундаментальні твори давньогрецької та давньоримської літератур. Серед опублікованих перекладів часто є твори щойно перекладені (Цицерон у перекладі Володимира Литвинова, Теофраст у перекладі Дзвінки Коваль, перекладна збірка з поезії Марціяла) або такі, чий попередній переклад виходив ще дуже давно (Гесіодові "Роботи і дні" у перекладах Івана Франка та Андрія Содомори). Тому звернення до Горація – це випробування для видавництва, яке, видаючи повну збірку творів Горація, публікує посвоєрідному "академічне" видання, до якого звертатимуться саме як до академічного не одного покоління словесників.

Водночас, вражає те, як певною мірою відстають літературознавство і критика перекладу. Досліджували Горація до болю мало: за все XX ст. назбирається 20 публікацій, які присвячені питанням перекладу його творів. Такий брак критики перекладу свідчить, що перекладачеві здебільша доводиться самому розв'язувати питання проблемних місць оригіналу та неусталених відповідників перекладної поетики. Сумарний обсяг публікацій теж не переважить тієї половини книги А. Содомори "Студії одного вірша" (Львів, 2006), яку цілком присвячено питанням відтворення Горацієвої поетики українським Словом.

Окремого доброго слова заслуговують коментарі до текстів, які написав сам перекладач. Вони – стислі, ґрунтовні, пояснюють твір, що наближає давній текст сучасному читачеві без глибинної класичної підготовки, але саме такі коментарі не дозволяють опустити планку для перекладу, коли спрощення може вичистити, видалити оригінальну поетику й поетичність. Варто пригадати цікаву практику на Заході, коли науковий ступінь доктора філософії можна здобути за хороший переклад і відповідне коментування цього перекладу. Так суспільство може надбати якісні переклади архиважливих цивілізаційних творів, які не користуються надзвичайною популярністю на книжковому ринку.

Перекладати твори Горація – це мов іти дорогою до автора, яка ніколи не закінчиться, але дуже важливо, що на шляху до пізнання й засвоєння Горацієвого генія тепер маємо такі високохудожні переклади Андрія Содомори.

Отримано редакцією журналу / Received: 15.01.23
Прорецензовано / Revised: 25.01.23
Схвалено до друку / Accepted: 11.02.23

Taras SHMIHER, DSc (Philol.), Prof.
ORCID ID: 0000-0002-4713-2882
e-mail: taras.shmiher@lnu.edu.ua
Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

"WORD AFTER WORD SHOULD BE HEARD WITH BOTH SENSITIVITY AND ATTENTION": HORACE'S WORKS IN THE UKRAINIAN TRANSLATION BY ANDRIY SODOMORA

Book Review of: Horace Quintus Flaccus. Odes. Epodes. Satires. Epistles. Translated from Latin by Andriy Sodomora. Lviv: A priori, 2021. 425 p.

© Шмігер Тарас, 2023